

TERUGBLIK 2021

DE SCHRIJFGROEP

David Rozema (Bibliotheek Waterland/Probiblio), Anne Buteijn (De ZB), Esther Westerveld (Probiblio), Paul Adels (Theek5), Anneke Westland (Bisc), Herman Horst (BMB), Jeanine Deckers (Bibliorura), Doeke Sijens (Forum Groningen), Gerard Hendriks (Bibliotheek Aan de Vliet), Margareth Bles (Plus), Jos Debeij, Lucinda Jones, Liesbeth Mantel (KB)

COLLECTIE

11.1 Context

Onze gezamenlijke collectie bestaat uit verschillende (fysieke en digitale) bronnen¹ van kennis en cultuur die onmisbaar zijn voor het verwezenlijken van de vijf functies van de openbare bibliotheek.² In de huidige (corona)samenleving zien wij een groeiende aandacht voor de digitale collectie en innovatie. Daarnaast zijn bezuinigingen aan de orde van de dag waardoor de long-tail maar ook de kwaliteit van de collectie in het gedrang komt. Met het verdwijnen van de bibliotheekopleiding is kennis over collectievorming, metadatering en het verwerk- en bestelproces naar de achtergrond geraakt.

De bibliotheek geeft het algemeen publiek toegang tot een rijke collectie van bronnen van kennis en informatie en de bibliotheek zorgt er voor dat haar klanten in deze collectie van bronnen relevantie en betrouwbare informatie kunnen vinden. Kennis en toegang tot informatie zorgt voor zelfredzaamheid en weerbaarheid van mensen, taalontwikkeling en het stimuleren van de verbeeldingskracht en creativiteit. Een collectie die bestaat uit gevarieerde informatie en verhalen, verbreedt de blik van de gebruiker. Zo draagt de collectie bij aan een genuanceerd maatschappelijk debat. De collectie van de bibliotheek omvat zowel primaire en secundaire bronnen van kunst en cultuur: film, muziek en bladmuziek. Met behulp van deze bronnen kan de klant kennis van kunst en cultuur opdoen en verbreden en zo wegwijs worden in het culturele aanbod.

¹ De bronnen in de bibliotheekcollectie kennen verschillende verschijningsvormen; boeken, kranten, tijdschriften, films, games, ebooks, luisterboeken, websites, podcasts, databanken, etc. Alle inhoud die je toevoegt om je doel te bereiken is daarmee collectie. Zoeken, vinden, verzamelen en ontsluiten is van oudsher de taak van de openbare bibliotheek.

² KB (2020). Gezamenlijk Collectieplan. Beleidskader collectiebeleid van het netwerk van openbare bibliotheekvoorzieningen 2020-2024.

11.2 Gezamenlijke ambitie

In 2023 heeft de omvangrijke collectie van de bibliotheeksector bijgedragen bij aan de drie maatschappelijke opgaven. De collectie nodigt uit tot het vergroten van ieders verbeeldingskracht, stimuleert leesplezier en biedt ontspanning. De gebruiker wordt bovendien geïnspireerd door relevante en betrouwbare informatie informatie. De bibliotheek draagt zo bij aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijk kansen van het algemeen publiek. De collectie vormt zowel een doel (inspireren en ontspannen) als een middel (ter ontwikkeling). Daarnaast blijft de collectie groeien, zowel in omvang als in gebruiksgemak en toegankelijkheid. Een collectief landelijk bibliotheekstelsel vergroot hier de mogelijkheden voor de klant en maakt de toegang tot de collectie eenvoudiger.

Een collectie is meer dan alleen boeken. Naast nieuwe vormen in verschijning van collectie en het ontsluiten van verschillende soorten (betrouwbare) data (gids- en wegwijsfunctie) kunnen klanten ook zelf bijdragen aan de collectie. Een community collectie kan in de toekomst tot de mogelijkheden behoren, met als voorbeeld Kenniscloud van Bibliotheek Midden-Brabant.

Collectie moet bijdragen aan de drie maatschappelijke opgaven

Maatschappelijke opgave 1: geletterde samenleving

Wat kunnen we leren van de jaren '80 en '90, toen er minder tijd besteed werd aan lezen en het aantal uitleningen in de bibliotheek daalde? Hoe kunnen we voorkomen dat we met dezelfde instrumenten dit probleem op willen lossen? Wordt het niet tijd voor een andere aanpak? Informatie is wat we nodig hebben. Succesverhalen, samen met de doelgroep collecties samenstellen, onderzoek doen naar hoe het leesgedrag van jongeren 12-18 jaar het beste gestimuleerd kan worden. Welke rol speelt de omgeving en de plek van de bibliotheek in deze context? Waar kan de bibliotheek toegevoegde waarde hebben als het gaat om leesplezier, ontspanning door lezen en verbeeldingskracht?

Wensen

- Alle drempels weg om toegang en gebruik van de digitale collectie te vergroten (denk hierbij aan QR-codes op communicatie uitingen waarmee directe toegang wordt verkregen tot het ebook/luisterboek). De klantreis moet soepel verlopen, hierbij kan bijvoorbeeld single-sign-on ondersteunend zijn.
- Voor elke leeftijdsgroep/fase een uitgebreid en pluriform aanbod.
- Collectie samenstellen met alle doelgroepen en bezoekers van de bibliotheek (denk aan Tupperware-party techniek of OF/BY/FORALL-methodiek) met aansprekende vormen van tekst/beeld/etc. denk hierbij aan korte teksten¹, jongerentaal, etc.

Maatschappelijke opgave 2: participatie in informatiesamenleving en maatschappelijke opgave 3: leven lang ontwikkelen

Werken vanuit de inhoud en collecties samenstellen die bijdragen aan de vijf wettelijke taken vanuit de Wsob. Ontwikkeling en educatie is het belangrijkste voor deze twee maatschappelijke opgaven. Vanuit de informatietaak kan de bibliotheek bezoekers gidsen en ondersteunen in hun ontwikkeling. Zij doet dit door collectie aan te bieden, zowel fysiek als digitaal door middel van een (online) leerplatform.

Wensen

- Landelijke campagne om het informatiepunt/ontwikkelplein bekender te maken bij groter publiek en collecties en bronnen voor een leven lang ontwikkelen in de spotlight te zetten.
- Onderzoeken hoe we nieuwe soorten bronnen als podcasts en internetpagina's kunnen ontsluiten in het themadossier van maatschappelijk actuele thema's.
- Proeftuinen ontwikkelen (brug slaan) waarbij activiteiten gekoppeld worden aan digitale en fysieke bronnen rondom maatschappelijke thema's.

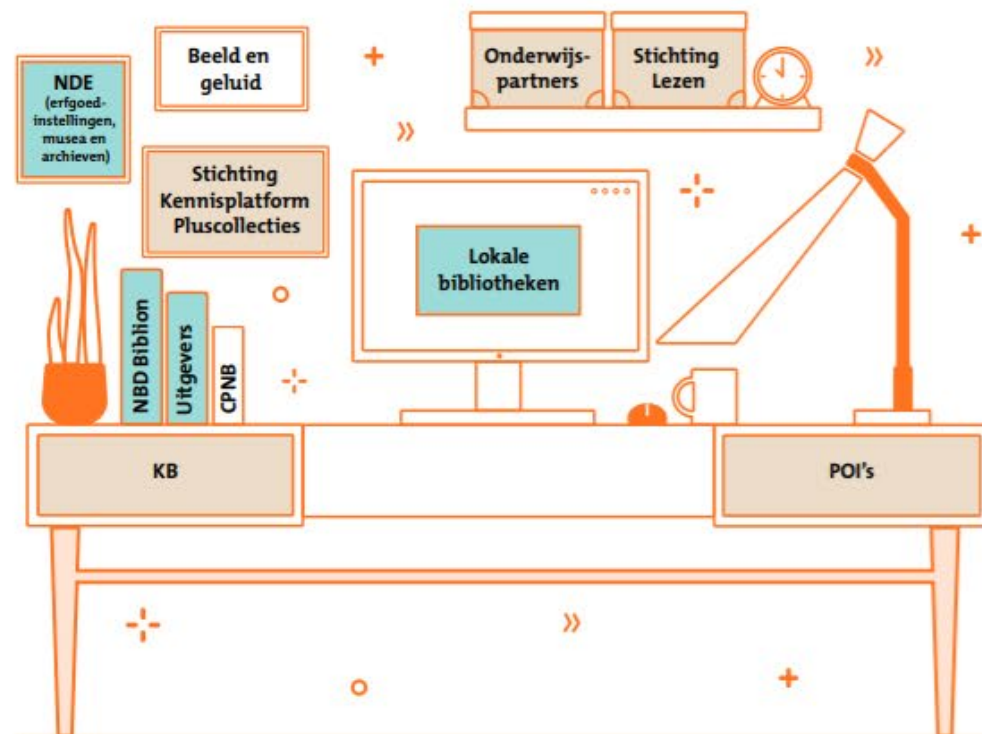
¹ Zie bijvoorbeeld: www.paroel.nl/kunst-media/boeken-lezen-moet-net-zo-interessant-worden-als-netflixen-b50c975a.

gezamenlijke ambitie:

In 2023 heeft de omvangrijke collectie van de bibliotheeksector bijgedragen bij aan de drie maatschappelijke opgaven. De collectie nodigt uit tot het vergroten van ieders verbeeldingskracht, stimuleert leesplezier en biedt ontspanning. De gebruiker wordt bovendien geïnspireerd door relevante en betrouwbare informatie. De bibliotheek draagt zo bij aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijk kansen van het algemeen publiek. De collectie vormt zowel een doel (inspireren en ontspannen) als een middel (ter ontwikkeling). Daarnaast blijft de collectie groeien, zowel in omvang als in gebruiksgemak en toegankelijkheid. ~~Een collectief landelijk bibliotheekstelsel vergroot hier de mogelijkheden voor de klant en maakt de toegang tot de collectie eenvoudiger.~~

11.3 Bijdrage van partners

Onderstaand figuur laat zien dat er bij collectie een veelheid aan partijen betrokken is. Bij de uitvoering worden de verschillende rollen nader uitgewerkt.

11.4 Jaarprogramma 2021

Maatschappelijke opgave 1: geletterde samenleving

- 1 Voorbereiding op onderzoek naar leesgedrag, taalontwikkeling en kennis vergaren van jongeren 12-18 jaar, onder andere in samenwerking met Stichting Lezen. Met speciale aandacht voor jongens in het VMBO/MBO. Aansluiting en uitwisseling met de stelseluitdaging Kennis en Kwaliteit.
- 2 Onderbouwen noodzaak en wijze van realiseren stimuleringsregeling voor auteurs en uitgevers om C-boeken te produceren.
- 3 Digitale collectie blijft groeien; focus op toegankelijkheid en gebruiksgemak van de collectie en bronnen.

1 Geletterde samenleving

Maatschappelijke opgave 2: participatie in informatiesamenleving en maatschappelijke opgave 3: leven lang ontwikkelen

- 1 Pilot (digitale) cursussen leven lang ontwikkelen uitbreiden, voortzetten en op basis van inzichten pilot nog meer uitbreiding voorbereiden voor 2022. Het landelijk programma leven lang ontwikkelen bevat onder andere een interactief leer- en ontwikkelplatform.
- 2 Wetenschappelijke content pilot evalueren en continueren.
- 3 In de loop van dit jaar wordt een nieuw toekomstperspectief helder voor Muziekweb.

2 Participatie in informatiesamenleving

3 Leven lang ontwikkelen

Maatschappelijke opgave 1: geletterde samenleving

Wat kunnen we leren van de jaren '80 en '90, toen er minder tijd besteed werd aan lezen en het aantal uitleningen in de bibliotheek daalde? Hoe kunnen we voorkomen dat we met dezelfde instrumenten dit probleem op willen lossen? Wordt het niet tijd voor een andere aanpak? Informatie is wat we nodig hebben.

Succesverhalen, samen met de doelgroep collecties samenstellen, onderzoek doen naar hoe het leesgedrag van jongeren 12-18 jaar het beste gestimuleerd kan worden. Welke rol speelt de omgeving en de plek van de bibliotheek in deze context? Waar kan de bibliotheek toegevoegde waarde hebben als het gaat om leesplezier, ontspanning door lezen en verbeeldingskracht?

- 1** Voorbereiding op onderzoek naar leesgedrag, taalontwikkeling en kennis vergaren van jongeren 12-18 jaar, onder andere in samenwerking met Stichting Lezen. Met speciale aandacht voor jongens in het VMBO/MBO. Aansluiting en uitwisseling met de stelseluitdaging Kennis en Kwaliteit.
- 2** Onderbouwen noodzaak en wijze van realiseren stimuleringsregeling voor auteurs en uitgevers om C-boeken te produceren.
- 3** Digitale collectie blijft groeien; focus op toegankelijkheid en gebruiksgemak van de collectie en bronnen.

Jaarprogramma 2021

Maatschappelijke opgave 2 & 3:

participatie in informatiesamenleving en leven lang ontwikkelen

Werken vanuit de inhoud en collecties samenstellen die bijdragen aan de vijf wettelijke taken vanuit de Wsob.

Ontwikkeling en educatie is het belangrijkste voor deze twee maatschappelijke opgaven. Vanuit de informatietaak kan de bibliotheek bezoekers gidsen en ondersteunen in hun ontwikkeling. Zij doet dit door collectie aan te bieden, zowel fysiek als digitaal door middel van een (online) leerplatform.

Maatschappelijke opgave 2: participatie in informatiesamenleving en maatschappelijke opgave 3: leven lang ontwikkelen

- 1 Pilot (digitale) cursussen leven lang ontwikkelen uitbreiden, voortzetten en op basis van inzichten pilot nog meer uitbreiding voorbereiden voor 2022. Het landelijk programma leven lang ontwikkelen bevat onder andere een interactief leer- en ontwikkelplatform.
- 2 Wetenschappelijke content pilot evalueren en continueren.
- 3 In de loop van dit jaar wordt een nieuw toekomstperspectief helder voor Muziekweb.

Jaarprogramma 2021

VOORUITBLIK 2022

***Netwerkteam:** gelegenheidsoverleg van programma- en projectmanagers die activiteiten trekken die raken aan de betreffende opgave.*

Esther Westerveld (Probiblio), Margareth Bles (Plus), Anneke Westland (Bisc) en Petra Rijkelijhuizen, Liesbeth Mantel (KB)

CONTENT & COLLECTIE

- Tijdschriften pilot voortzetten en in 2023 integreren in de app van de online bibliotheek.
- Proeftuinen rondom collectie en programmering.
- Ronde tafelgesprekken Diversiteit en Inclusie.
- Digitale collectie beter zichtbaar in fysieke bibliotheek.
- Ronde tafelgesprekken met collectioneurs, specialisten jongeren en leeconsulenten om na te denken over content voor jongeren, einde basisschool, 12+

YOUNG ADULTS

- Onderzoeken of wij uitgevers kunnen faciliteren in het vertalen van Engelse boeken naar Nederlands voor Young Adults om zo aanbod te vergroten eventueel in combinatie met jongerenabonnement 18-25 jaar.
- Genre Young Adults toevoegen.
- Netwerktafel YA collectie organiseren.
- Voortgezet onderwijs – kies 1 vorm – naast boeken en onderzoek, experimenteer en maak concreet of de behoefte er is en hoe die er dan uit ziet.

VOORSTEL (concept! moet nog besproken worden met de koersgroep)

Onderzoek doen naar kwaliteit van dBos collecties (fysiek en digitaal) in het kader van voorkeursmodel en voorstel van de minister om probleem met leenrecht op te lossen. Onderzoek is een vervolg op het onderzoek van Maurits van der Graaf (<https://www.lezen.nl/nieuws/onderzoek-naar-jeugdcollecties-op-bibliotheken-en-scholen/>). Daarnaast onderzoek doen naar hybride collectie in de doorstroom PO naar VO die verbinding heeft met de bibliotheekcollectie en de online bibliotheek.

Collectie en Publieke Waarde. Veel kennis van collectiespecialisten verdwijnt de komende tijd. Ook zit er veel in hoofden van mensen en zijn afspraken niet op papier gezet. Hoe past een onderwerp als diversiteit, inclusie en ethiek bij de publieke waarden zoals betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit, pluriformiteit en toegankelijkheid.

In 2022 willen wij een aantal ronde tafelgesprekken organiseren over onderwerpen als diversiteit en inclusie, het vak van collectioneren, Young Adults, etc. Deze ronde tafelgesprekken vormen de voorbereiding voor een Collectiedag in het najaar 2022 of voorjaar 2023 (in aanloop op het nieuwe gezamenlijke collectieplan).